

Změní se způsob volby papeže, aby byl dosazen František II.?

Martin R. Čejka

19. februára 2024 ✚ Cirkev ✚ Komentár

Koncem minulého roku začaly ve Vatikánu a přilehlém okolí kolovat zprávy, že se papež František chystá změnit pravidla pro konkláve, tedy volbu papeže. Jedním z těch, kdo na připravovanou změnu upozornil, byla i známá novinářka Diane Montagnaová, která mj. pracovala pro zpravodajskou agenturu ZENIT nebo se podílela na anglickém vydání oficiálního vatikánského listu *L'Osservatore Romano*.

Pohľad na Sixtínsku kaplnku, miesto konania konkláve, z Baziliky sv. Petra

zdroj: wikimedia commons

„Nevěřím zprávám, které nebyly dementovány“

Montagnaová s odvoláním na „dobře informované vatikánské zdroje“ uvedla, že od konce jara 2023 probíhala v Domě svaté Marty řada jednání mezi papežem Františkem a italským jezuitou a kanonistou kardinálem Gianfrancem Ghirlandou ohledně možné změny apoštolské konstituce Jana Pavla II. *Universi Dominici gregis* z roku 1996, která aktuálně stanovuje normy pro postup v době uprázdnění apoštolského stolce a volbu římského biskupa.

Tiskové středisko Svatého Stolce tyto informace promptně popřelo. K věci se vyjádřil také sám kardinál Ghirlanda, který prohlásil, že o zmíněné reformě „nic neví“, přičemž jakékoliv náznaky, že s tím má něco společného, „jsou pusté lži“. Tyto spěšné reakce ze strany vatikánských úřadů a činovníků vzbudily podezření autorů blogu *Specula* na stránkách *InfoVaticana*, podle nichž pouze svědčí o nepokoji vládnoucím v Domě svaté Marty: „Je vidět, že má papež na kvap, a ,františkovci‘ ještě víc, protože jejich život závisí na existenci ,Františka II.‘, který je udrží na jejich vedoucích místech.“ Může se samozřejmě jednat o projev jisté konspirační paranoie, která je však za současného svérázného pontifikátu pochopitelná a snad i omluvitelná.

Pokud se ovšem budeme řídit devízou ministra zahraničních věcí cara Alexandra II. knížete Alexandra Michajloviče Gorčakova, který s cynismem ostříleného praktika říkával: „Nevěřím zprávám, které nebyly dementovány,“ pak se můžeme na celou záležitost podívat bez zbytečného ostychu poněkud blíže.

Není šprochu...

Co hovoří ve prospěch zmíněných vatikánských „klepů“? Především reformátorská vášeň, ne-li přímo mánie, kdy papež František neúnavně přichází s novými, neotřelými myšlenkami a mění další a další věci. Zdá se, že necítí ostych před žádnými zažitými pravidly, není tedy důvodu, proč by ho měla odradit reforma papežské volby. Navíc ve vloni vydané knize rozhovorů se Sergiem Rubínem a Francescou Ambrogettiovou *El Pastor: Desafíos, razones y reflexiones de Francisco sobre su pontificado* (Pastýř: Františkovy výzvy, pohnutky a úvahy o jeho pontifikátu) papež zmiňuje možnost úpravy volby svého nástupce: „Ve skutečnosti bych mohl vydat dekret, který by změnil podmínky účasti na konkláve, a umožnit účast biskupovi, který není kardinálem. Z dogmatického hlediska by v tom nebyl žádný problém.“ A podíváme-li se na změny, o kterých se v souvislosti s možnou reformou hovoří (viz níže), zjistíme, že zcela odpovídají Františkovu způsobu uvažování.

Také druhý aktér údajných jednání, čili kardinál Gianfranco Ghirlanda, není zmiňován náhodou. Právě on totiž hrál klíčovou roli v přípravách Františkovy apoštolské konstituce *Praedicate Evangelium* věnované reformě Římské kurie. Po jejím vydání na vatikánské tiskové konferenci prohlásil, že „moc řízení v Církvi nevychází ze svátosti kněžství, ale z kanonického poslání“.

Reforma do morku kostí

Podle již zmíněných „dobře informovaných vatikánských zdrojů“ by se plánovaná reforma měla v podstatě týkat celého procesu volby papeže, počínaje přípravnou fází. Proto by z generální kongregace kardinálského kolegia měli být vyloučeni kardinálové bez volebního práva, tedy starší osmdesáti let, kteří se mohou z vlastního rozhodnutí účastnit jejího jednání. Dále se prý má radikálně změnit i sama organizace generální kongregace a její postupy, tj. zrušilo by se plenární zasedání, na kterém se všichni kardinálové scházejí jako jeden celek, a místo něj by se zavedly malé pracovní skupiny s vedoucím, jenž by řídil diskuse, podobně jak tomu bylo na loňské synodě s nesmlouvavě pokrokovým názvem „Za církev synodální: společenství, spoluúčast a poslání“.

Kardinál Ghirlanda se prý navíc snaží přesvědčit papeže Františka, aby odhodil zbývající zábrany a změnil i to, kdo následujícího papeže bude volit, tedy složení konkláve. Volitelé z řad kardinálů mají údajně podle jeho plánu tvořit sedmdesát pět procent účastníků, přičemž zbývajících dvacet pět procent hlasů by připadlo jiným duchovním osobám a laikům veškerého pohlaví, kterým by František ještě před svým skolem tuto jedinečnou výsadu udělil.

Idealistický entusiasmus, nebo vypočítavý utilitarismus?

Celá reforma se má nést v duchu neúprosné synodality doprovázené bojem s klerikalismem a s odvoláním na obyčej pověstné „rané Církve“, která se od nepaměti těší mezi různými novotáři velké verbální oblibě. Ale je otázkou, jestli za tím vším skutečně stojí čiré ideály, nebo zda přeci jen nejde o chladný pragmatický kalkul. Ostatně s něčím podobným se setkáváme i v mrzkém světě politiky, kdy jsou různými vznešenými hesly zakrývány sprosté volební manipulace například v podobě gerrymanderingu.

Je zřejmé, že případné vyloučení starších kardinálů z generální kongregace by nahrávalo zmíněným „františkovcům“. Říká se totiž, že se papež „dělá“, či snad přesněji připravuje právě na jejích zasedáních, kdy se diskutuje o problémech, jimž Církev čelí, a vlastnostech případného kandidáta, aby co nejlépe dostál svému úkolu. To pochopitelně do jisté míry ovlivňuje při samotné volbě i představu kardinálů o budoucím nástupci sv. Petra. Staří a zkušené lidi obecně projevují ještě jakési zbytky konzervativního smýšlení, byť to, bohužel, neplatí o všech. Právě tento prvek by z přípravné fáze volby papeže zmizel. Tím by se zároveň v rámci diskusí ještě více redukoval počet kardinálů, kteří nebyli jmenováni Františkem. V jistém smyslu by vlastně František následoval příkladu papeže Pavla VI., který motem proprio *Ingravescentem aetatem* z roku 1970 zamezil kardinálům starších osmdesáti let přístup na konkláve a volit papeže, neboť se mezi nimi vyskytovalo příliš mnoho škarohlídů a zpátečníků. Tento nehezský ageismus platí v podstatě dodnes a nikomu to ani v době vševládne inkluze patrně nevadí.

Pokud jde o samu volbu, známý vatikanista Giuseppe Nardi poukázal na následující čísla: „Církev má v současnosti celkem 241 kardinálů; 105 kardinálů je starších osmdesáti let, a proto již nemohou volit papeže, zůstávají ovšem členy generální kongregace. Kardinálů-volitelů je 136 (zatímco vyžadovaných je pouze 120); 98 volitelů jmenoval František; sedmdesát dva procent současných volitelů, kteří mají zvolit papeže, tedy dostalo purpur od Františka.

Pokud by v budoucnu měla být čtvrtina konkláve složena z osob jiných než kardinálové (laiků i duchovních), bylo by třeba volební sbor rozšířit přinejmenším o třicet volitelů. Vzhledem k tomu, že František ve své snaze zajistit vhodné volitele sbor volitelů v současné době přeplnil, tak, vzato podle poměru, mělo by být laických volitelů 45. Podíl jmenovaných „bergogliánů“ ve sboru volitelů by se tím zvýšil ze sedmdesáti dvou procent na zhruba osmdesát procent. Připočteme-li „bergogliánské hlavy“, které umožnily Františkovo zvolení v roce 2013, získáme drtivou většinu. I když vezmeme v úvahu prvek nejistoty, který například vyplývá z exotických jmenování, jež jsou Františkovi tak drahá, mělo by to hravě zajistit spolehlivou většinu.“

S možnou reformou se pojí i další úskalí. Nelze vyloučit, ba je to více než pravděpodobné, že laičtí volitelé budou podléhat různým politickým a jiným světským nátlakům, což je nebezpečí, které se Církev vždy snažila, více či méně úspěšně, minimalizovat.

Na druhou stranu mohou případné změny dosáhnout ještě většího rozletu a zahrnou i způsob volby, který byl v dějinách také různý. Současnému papeži by se třeba místo stávajících nudných skrutinií líbila svižná aklamace neboli ustanovení z vnuknutí Ducha Svatého (*quasi afflati Spiritu Sancto*), kdy konkláve jednoduše prohlásilo vyvoleného papežem, aniž se zdržovalo nějakou volbou. Pole reformy je širé a možností je stále dost a dost.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/zmeni-se-zpusob-volby-papeze-aby-byl-dosazen-frantisek-ii/>